

Oikeuspsykologian erikoistumiskoulutus
Specialiseringsutbildning i rättspsykologi

**STUDIEHANDBOK
2019-2021**

SPECIALISERINGSUTBILDNING I RÄTTSPSYKOLOGI

Varmt välkommen att delta i specialiseringsutbildningen i rättspsykologi!

Rättspsykologin som vetenskap granskar hur psykologiska forskningsresultat och psykologisk kunskap kan tillämpas inom rättsliga processer och brottsutredningar.

Specialiseringsutbildningen i rättspsykologi är en tvåspråkig utbildning som har planerats i samarbete med ämnesområdena psykologi och juridik samt representanter för yrkeslivet. Åbo Akademi fungerar som koordinerande universitet för utbildningen. Till utbildningens samarbetsnätverk hör ämnesområdena i psykologi och/eller juridik vid följande universitet: Helsingfors universitet, Lapplands universitet, Tammerfors universitet, Universitetet i Östra Finland, Åbo Akademi och Åbo universitet.

Utbildningens omfattning är 30 sp. Undervisningen indelas i olika moduler och moodle kommer att utnyttjas som e-plattform för inläringen. Deltagarna samlas till seminariedagar eller handledningsdagar ca 1 dag / månad samt förväntas följa med två rättegångar (straffrättslig och civilrättslig) eller en rättegång (straffrättslig) och en medling under utbildningens gång.

I beaktande av att de olika yrkesgrupper som studerandena representerar har olika utgångskunskaper, kommer den inledande modulen att ge grundläggande information om såväl psykologin som vetenskap, hur man bedriver och tillgodogör sig vetenskaplig forskning samt grundprinciperna för rättsprocesser samt medling. I denna modul finns sannolikt något sådant som är välbekant för alla deltagare medan det sannolikt även finns mindre bekanta teman.

Pedagogiken är planerad så att deltagarna aktivt förväntas bidra både med material i form av fall exempel samt frågeställningar samt genom att ge återkoppling på varandras arbete. Avsikten är också att tillgodogöra oss möjligast väl deltagarnas egen expertis genom att alla deltagare får ge översikter över de frågeställningar som är relevanta för utbildningen och som de själva är särskilt förtrogna med.

Inför handledningarna förväntas deltagarna från sina egna arbetsuppgifter identifiera för utbildningen relevanta frågeställningar / rättsfall (t ex utlåtanden för rätten, vittnens minnesprestation, beslutsfattning i situationer med stora mängder splittrad information etc.). De fall som väljs ut bör sammanfattas skriftligt i förväg så de andra deltagarna får en god uppfattning om frågeställningen i förväg. Deltagarna kan även delge de övriga i handledningsgrupperna material från fallen. Under handledningarna och seminariedagarna kommer dessa frågor att analyseras och deltagarna får feedback på det egna arbetet av de övriga studerandena samt handledarna. Handledarna är experter i rättspsykologi eller i andra ämnen som behandlas under utbildningen.

Deltagarna kommer också att skriva sammanfattningar av centrala forskningsresultat ("white paper" eller "state of the art"-skrivelser) samt ett mer omfattande skriftligt arbete gällande centrala teman. Dessa kommer att sammanfattas i en nätbaserad publikation.

ALLMÄN INFO OM SPECIALISERINGSUTBILDNINGEN

Undervisningsformer: Moodle, distansuppgifter, grupparbeten samt deltagande i seminarium och handledningar. Utöver detta bör studerandena närvara (som utomstående – dvs egna fall räknas inte in i detta) vid två rättegångar (brotts- respektive civilrättslig).

Obligatorisk närvaro råder vid seminariedagarna. Även i handledningarna rekommenderas starkt att deltagarna är fysiskt närvarande men vid behov går det också att delta per distans. Mer information om detta ges i samband med utbildningens öppningsdag.

Alla som deltar i utbildningen (såväl lärare som studerande) förväntas skriva under ett kontrakt om hemlighållande av sekretesstämplat material. Detta för att en del av det material som behandlas är sensitivt och för att möjliggöra att även hemligstämplade fall diskuteras inom utbildningen. Det är också viktigt att de diskussioner som förs under utbildningen, såväl under seminarierna som i handledningarna, hålls inom gruppen. Detta för att deltagare ärligt och öppet ska kunna ge uttryck för egna arbetsmetoder men också reflektioner, känslor och tankar förknippade till arbetet samt utmaningar. Mer information om handledningarna ges under det inledande seminariet samt i samband med de olika modulerna.

Litteratur:

- Introduction to Forensic and Criminological Psychology (skilda kapitel för varje delmoment)
- Oikeuspsykologia, Edita 2008 och/eller Handbok i rättspsykologi, Studentlitteratur 2008 (delar)
- Minds on Trial (finns som e-bok)
- Kahneman, Daniel, 2011: Thinking, fast and slow (finns även översatt till finska och svenska)
- Övrig litteratur på Moodle samt enligt de ansvariga lärarnas anvisningar

DELMOMENT OCH LÄRANDEMÅL

Skolningsutrymmen:

Alla seminarier hålls i Tekniska salarna, Eriksgatan 2, Helsingfors.

Alla handledningr hålls på adressen Village works, Elektricitetshuset, våning 1, Board room (Kampinkuja 2, 00100 Helsingfors, bredvid Kampens metrostation).

DEL 1. Introduktion till rättspsykologin samt rättspsykologiska frågeställningar (3 sp)

Inledande seminarium: Rättspsykologi som vetenskap och inledning till skolningen

29 – 30.8.2019 kl 9 – 16

Seminariedag: Rättspsykologiska frågeställningar

11.10.2019 kl 9 – 16

Handledning (1/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus):
Adress: Village works, Elektricitetshuset, våning 1, Board room (Kampinkuja 2, 00100 Helsingfors, bredvid Kampens metrostation).

Uppgift: utgående från din egen arbetserfarenhet eller t ex från fall som varit framme i media, leta fram en relevant frågeställning: Gör en litteratursök, välj ut tre relevanta artiklar och skriv en kort sammanfattning (där du funderar metodologiska frågor såsom t ex definiering av forskningsfråga, val av metod och sampel) av en av dessa samt förbered dig för att presentera denna muntligt under din handledning. Lämna in den skriftliga sammanfattningen i din egen grupps moodlemapp en vecka innan handledningen.

Grupp 1: 7.11.2019

Grupp 2: 8.11.2019

Grupp 3: 14.11.2019

Grupp 4: 20.11.2019

Grupp 5: 21.11.2019

Grupp 6: 22.11.2019

(Gruppindelning finns på moodle)

Lärandemål:

Studeranden

- Kan redogöra för skillnaden mellan empirisk och normativ vetenskap
- Kan redogöra för vad som är evidensbaserad kunskap samt skilja denna från icke-empirisk kunskap
- Kan beskriva hur empirisk forskning utförs
- Känner till psykologin som vetenskap samt dess olika delområden
- Identifierar rättspsykologiska frågeställningar och hittar relevant vetenskaplig litteratur till dessa
- Kan redogöra för hur rättsprocessen framskrider och utgångspunkterna för medling
- Kan redogöra för grundläggande begrepp inom området
- Kan redogöra för grunderna för den mänskliga informationsprocesseringen, minnet samt beslutsfattning samt attitydernas betydelse för dessa

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material (däribland rättsfall). Videoföreläsningar samt uppgifter och test på Moodle.

DEL 2: Orsaker till brottslighet (3 sp)

Seminariedag: Orsaker till brottslighet

10.1.2020, (kl 9-16), Helsingfors

Handledning (2/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus):

Uppgift: Tänk ut en fråga relaterad till mentala problem som du stött på i ditt arbetsliv och som du vill reflektera kring under handledningen. Skriv med några rader hurdan problemställning du valt och skicka minst en vecka innan din egen handledning till adressen rattpsykologi@abo.fi.

Grupp 1: 14.2.2020

Grupp 2: 5.2.2020

Grupp 3: 6.2.2020

Grupp 4: 7.2.2020

Grupp 5: 12.2.2020

Grupp 6: 13.2.2020

Lärandemål:

Studeranden

- Kan redogöra för utvecklingspsykologins grunder

- Kan redogöra för psykopatologins grunder samt olika typer av psykiska störningar
- Kan beskriva vad rättspsykiatri är och rättspsykiatrins huvudsakliga uppgifter i Finland
- Känner till kriminologins grunder samt olika typer av brottslighet och faktorer som förknippas med dessa (t ex våldsbrott, sexualbrott, brott kopplade till terrorism, stalking etc.)
- Kan beskriva särdragen för finländsk brottslighet
- Kan beskriva grundläggande forskningsrön om etiologin bakom antisocialt beteende
- Förstår och kan beskriva samspelet mellan mentala problem och kriminalitet
- Kan redogöra för grundläggande kriminologiska förklaringssteorier

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material (däribland rättsfall). Videoföreläsningar samt uppgifter och test på Moodle. Identifiering och analys av rättsfall/egna arbetsuppgifter där frågan om psykopatologi eller psykisk ohälsa är relevant.

DEL 3: Vittnespsykologi (3 sp) och

DEL 4: Tillämpningen av rättspsykologi i förundersökningen (2 sp)

Seminarie dagar: Vittnespsykologi och tillämpningen av rättspsykologi i förundersökningen

16 – 17.3.2020, (kl 9-16), Helsingfors:

Handledning (3/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus):

Uppgift: gör en preliminär plan för ditt skriftliga arbete, hämta med den till handledningen (behöver inte skickas i förväg)

Grupp 1: 23.4.2020

Grupp 2: 24.4.2020

Grupp 3: 15.4.2020

Grupp 4: 16.4.2020

Grupp 5: 17.4.2020

Grupp 6: 22.4.2020

Lärandemål:

Studeranden

- Behärskar och kan beskriva de neurologiska och psykologiska grunderna för varseblivning

- Känner till hur förutfattade meningar inverkar på varseblivningen och minnesprocessen
- Förstår och kan beskriva minnets formbara karaktär och hur minnesbilder förvrängs samt olika typer av minnesstörningars inverkan
- Kan identifiera riskfaktorer för falska minnen
- Kan utvärdera situationsbundna faktorer och deras inverkan på varseblivning och minne
- Behärskar forskning kring hur man bör intervjua/förhöra människor
- Kan redogöra för olika förhørs/intervjumetoder
- Kan utvärdera frågor som förekommer i förhör
- Behärskar och kan beskriva grundläggande kunskap om igenkänning
- Känner till hur man bör utföra vittneskonfrontationer och kan analysera gjorda vittneskonfrontationer
- Kan redogöra för vetenskapliga rön kring lögn-detektion och utvärdering av utsagors tillförlitlighet
- Kan beskriva de vetenskapliga grunderna för profilering och hotbedömningar
- Förstår och kan beakta neuropsykologiska frågor som är relevanta för rättsprocesser
- Känner till specialfrågor relaterade till olika typer av brott (t ex sexualbrott, familjevåld, människohandel)
- Inser inverkan av olika kulturella faktorer i rättsprocessen och kan redogöra för forskningsresultat relaterade till dessa
- Kan redogöra för vanliga utmaningar som arbete via tolk innebär och hur dessa kan minimeras

Undervisningsformer: Seminarier och handledning (3 dagar). Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material (däribland rättsfall) enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle. Skriftlig uppgift.

DEL 5: Beslutsfattning och kulturella aspekter (5 sp)

Seminariedag: Beslutsfattning och kulturella aspekter

8.5.2020, (kl. 9-16), Helsingfors

Handledning (4/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus)

Uppgift: Begrunda inför handledningen ett fall som inbegriper frågor gällande vittnespsykologiska, -beslutsfattnings eller kulturella aspekter. Gör en litteratursökning och/eller fundera över frågan mot bakgrunden av skolningsmaterialet. Skicka några rader om själva frågeställningen till adressen rattpsykologi@abo.fi senast en vecka innan din egna handledning.

Grupp 1: 4.6.2020
Grupp 2: 5.6.2020
Grupp 3: 8.6.2020
Grupp 4: 1.6.2020
Grupp 5: 2.6.2020
Grupp 6: 3.6.2020

Lärandemål:

Studeranden

- Behärskar principerna för hypotestestning såväl inom vetenskap som i praktiska fall, dvs kan utforma och utvärdera olika alternativa förklaringar
- Kan redogöra för beslutsfattningsteorier och forskning kring juridisk beslutsfattning samt empiri kring tankefel (bias) och dessas effekter på beslutsfattningsprocessen
- Förstår inverkan av attityder för beslutsfattningsprocessen och kan identifiera och analysera egna attityder i förhållande till arbetsuppgifter
- Förstår de etiska aspekterna som är relaterade till det egna yrkesutövandet samt känner till etiska regler för detta och kan analysera det egna arbetet i förhållande till dessa

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle.

**DEL 6. Rättspsykologiska utvärderingar i rättsprocessen:
Sinnesundersökningar och farlighetsbedömningar (3 sp) samt Expertis (3 sp)**

Seminariedag: Sinnesundersökningar och farlighetsbedömningar

24.8.2020, (kl. 9-16), Helsingfors

Handledning (5/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus):

Grupp 1: 23.9.2020
Grupp 2: 24.9.2020
Grupp 3: 25.9.2020
Grupp 4: 28.9.2020
Grupp 5: 21.9.2020
Grupp 6: 22.9.2020

Lärandemål:

Studeranden

- Kan beskriva principerna för en rättspsykologisk utredning och de rekommenderade utvärderingsmetoderna i sinnesundersökningar och farlighetsbedömningar
- Kan kritiskt utföra/granska dessa utredningar samt utlåtanden
- Kan på basen av given bakgrundsinformation avgöra och beskriva, vilka faktorer som är väsentliga för bedömningar av tillräknelighet och farlighet
- Förstår och kan förklara skillnaden mellan en rättspsykologisk undersökning och andra kliniska psykologiska undersökningar
- Förstår och kan kritiskt granska betydelsen av neuropsykologiska utredningar i samband med bedömningar av tillräknelighet och farlighet

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material (såsom rättsfall) enligt anvisningar samt uppgifter på moodle.

Expertis (3 sp)

Seminarie dag: Expertis och bedömning av expertutlåtanden

12.10.2020, (kl. 9-16), Helsingfors

Handledning (6/8) i smågrupper (kl 9 – 14 inklusive gemensam lunchpaus):

Uppgift: Lämna in ett sakkunnigutlåtande (de som i sitt arbete själva skriver utlåtanden tar ett eget, vid behov anonymiserat, utlåtande, de övriga ett som de tagit ställning till i sitt arbete) till deltagarna i din egen handledningsgrupp via moodle (senast en vecka innan din egna handledning).

Grupp 1: 16.11.2020

Grupp 2: 17.11.2020

Grupp 3: 18.11.2020

Grupp 4: 19.11.2020

Grupp 5: 20.11.2020

Grupp 6: 13.11.2020

Lärandemål

Studeranden

- Behärskar och kan beskriva såväl den juridiska som den empiriska definitionen av expertis
- Känner till och kan redogöra för central vetenskaplig kunskap om expertis

- Kan skriva/kritiskt granska expertutlåtanden samt formulera relevanta frågor till experter inom olika frågeställningar
- Kan beskriva och identifiera skillnaden mellan vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap
- Förstår möjligheterna och begränsningarna med att tillämpa generell kunskap i enskilda fall och kan identifiera dessa i fallexempel
- Kan bedöma och beskriva den egna expertisens styrkor och begränsningar
- Skriver av andra kursdeltagare utvärderade och av lärarna godkända sammanfattningar av vetenskapliga rön i specifika frågor ("white paper")

Undervisningsformer: Seminarier och uppgifter. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle. Godkänd analys av expertutlåtanden.

DEL 8: Brottets inverkan på offret och förövaren samt metoder för att minska risken för återfallsbrottslighet (3 sp)

Seminariedag: *Inverkan av rättsprocessen samt återfallsbrottslighet*

11.12.2020, (kl. 9-16)

Lärandemål:

Studeranden

- Känner till evidens om brottets och den rättsliga processens inverkan på offer och förövare och kan beskriva dessa
- Behärskar mekanismerna bakom och följderna av traumatisering (från såväl offrets som gärningsmannens perspektiv) och kan redogöra för centrala forskningsfynd kring dessa
- Kan beskriva evidensbaserade metoder utvecklade för att inverka på kriminellt beteende
- Känner till och kan beskriva evidensbaserade former för behandling av psykiskt trauma
- Behärskar och kan redogöra för begreppet resiliens
- Behärskar och kan redogöra för kriterierna för utvärdering av psykisk skada samt kan granska utlåtanden gällande psykisk skada
- Känner till vilka faktorer som inverkar på risken för återfallsbrottslighet samt kan redogöra för evidensbaserade metoder som minskar denna risk

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle.

DEL 9: Rättspsykologiska frågeställningar förknippade till barn och unga (3sp)

Seminariedag: Barn och ungdomar i rättsprocessen

12.3.2021, (kl. 9-16)

Handledning (7/8) i smågrupper

Grupp 1: 16.4.2021

Grupp 2: 9.4.2021

Grupp 3: 12.4.2021

Grupp 4: 13.4.2021

Grupp 5: 14.4.2021

Grupp 6: 15.4.2021

Lärandemål:

Studeringen

- Kan redogöra för riktlinjer för hur barn bör intervjuas och förstår den vetenskapliga grunden bakom dessa
- Kan formulera öppna frågor och anpassa sitt språk efter barnets utvecklingsstadium
- Kan analysera och utvärdera barnförhör (behärskar frågetyper och inverkan av suggestion)
- Förstår och kan förklara den typiska dynamiken i diskussioner mellan barn och vuxna och kan beakta detta i fallanalyser
- Kan definiera begreppet föräldraalienation och redogöra för forskning kring detta
- Kan kritiskt granska metoder använda för utvärdering av föräldraskap

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar samt övrigt material enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle. Genomförande och/eller grundlig och godkänd analys av barnförhör samt skrivande av utlåtande (antingen på basen av egen utredning eller av givet material).

DEL 10: Särskilda drag förknippade med civilprocesser (2 sp)

Seminariedag: Tvistlösning samt civilrättsliga specialfrågor

11.1.2021, (kl. 9-16), Helsingfors:

Handledning (8/8) i smågrupper:

Grupp 1: 4.2.2021
Grupp 2: 5.2.2021
Grupp 3: 11.2.2021
Grupp 4: 12.2.2021
Grupp 5: 18.2.2021
Grupp 6: 19.2.2021

Lärandemål

Studeringen

- Kan beskriva vad medling är och identifierar psykologiska frågeställningar förknippade med medling
- Kan identifiera vetenskapliga frågeställningar samt tillämpa rättspsykologisk kunskap inom olika typer av civilprocesser

Undervisningsformer: Seminarier och handledning. Instudering av litteratur, forskningsartiklar, övningar samt övrigt material enligt anvisningar samt uppgifter och föreläsningar på moodle. Övningar i smågrupper.

AVSLUTANDE DEL

Qui vadis, Justitia? Framtidens rättsprocess

Uppgift: begrunda en del /funktion / ett delområde inom rättsprocessen som borde utvecklas och beskriv hur. Skicka en kort beskrivning till adressen rattpsykologi@abo.fi senast en vecka innan det avslutande seminariet.

Avslutande seminarium

Helsingfors, 13-14.5.2021 (båda dagarna kl. 9-16)

13.5 Middag fr o m kl 19

KONTAKTUPPGIFTER

I alla frågor kan man vända sig till adressen rattpsykologi@abo.fi

Ansvarig planerare: PsD Julia Korkman, jkorkman@abo.fi
Tel 040 5092383

Moodlerelaterade frågor: PsM Otto Pankkonen, opankkon@abo.fi
Puh 02 2154457 / 040 0579253

Frågor relaterade till betalning: Bodil Mattas, controller, Åbo Akademi, FHPT, ekonomiservice. bodil.mattas@abo.fi, tel: 046 9215658, 02 2154506

i samarbete

psykonet

YLIOPISTOVERKOSTO

Åbo Akademi

HELSINGIN YLIOPISTO

TAMPEREEN
YLIOPISTO

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

Turun yliopisto
University of Turku

Yhteistyössä

psykonet

YLIOPISTOVERKOSTO